

“Het sociale netwerk van gedetineerden”

Cuyper, R. de, Dirkzwager, A., Völker, B., Laan, P. van der & Nieuwbeerta, P. (2012). *Het sociale netwerk van gedetineerden voorafgaand aan detentie: een vergelijking met de Nederlandse bevolking*. *Mens & Maatschappij*, 87(3), 245-271.

Uit verschillende studies is gebleken dat het sociale netwerk invloed heeft op het leven van mensen en hun levensomstandigheden. Een belangrijke rol hierbij is weggelegd voor mensen die het dichtst bij ons staan.

Het zogenaamde *core netwerk* is vaak een selecte groep mensen die wordt geraadpleegd als er bijvoorbeeld belangrijke beslissingen moeten worden genomen, als men hulp nodig heeft of als men behoefte heeft aan een luisterend oor. Het is een kleine intieme groep die bestaat uit zowel familie als niet-familieleden. De leden spreekt men vaak, kent men relatief lang en vertrouwt men. De core netwerkleden blijken hulp en steun te bieden en spelen een belangrijke rol bij de beïnvloeding van houding en gedrag.

De core netwerkleden van de groep gedetineerden zijn gemiddeld genomen ongeveer tien jaar jonger dan de core netwerkleden van de algemene bevolking. Het aandeel mannen en het aandeel familieleden, vrienden en andere leden in het core netwerk van gedetineerden komt overeen met die van de algemene Nederlandse populatie. Het core netwerk van zowel gedetineerden voorafgaand aan detentie als de algemene populatie bestaat voornamelijk uit vrouwen (aandeel mannen is resp. 43,5% en 45,3%) en familieleden (resp. 64,9% en 60,8%).

Core netwerk van delinquenten

Tot op heden is er voornamelijk onderzoek gedaan naar het core netwerk van de algemene bevolking. Het core netwerk van delinquenten is onbelicht gebleven. NSCR onderzoekers Ruben de Cuyper, Anja Dirkzwager en Peter van der Laan hebben samen met collega's Beate Völker en Paul Nieuwbeerta het core netwerk van mannelijke gedetineerden (tussen 18 en 65 jaar) voorafgaand aan hun detentie onderzocht. Deze hebben zij vervolgens vergeleken met het netwerk van de algemene bevolking. De onderzoekers maakten hierbij gebruik van twee grootschalige studies (Prison Project en Suvey of the Social Networks of the Dutch) waaruit een goed beeld is verkregen van de netwerkstructuur, relatiekwaliteit en sociaal-economische hulpbronnen in het core netwerk. De resultaten van deze vergelijking zijn beschreven in de tabellen.

In kaart brengen van het core netwerk

Om het core netwerk in kaart te brengen, is voor deze studie gebruik gemaakt van de volgende vraag: *“Iedereen heeft wel iemand nodig om belangrijke zaken te bespreken. Met wie heeft u het laatste half jaar belangrijke persoonlijke dingen besproken? Mag ik de voornaam en de eerste letter van de achternaam van deze personen.”* Bij de gedetineerden werd daar aan toegevoegd dat het om mensen ging met wie men in het half jaar voor arrestatie belangrijke persoonlijke dingen besprak. De deelnemers aan het onderzoek konden maximaal 5 unieke namen noemen.

Tabel 1. Kenmerken van het netwerklid

	Gedetineerde voorafgaande aan detentie		Algemene Nederlander	
	%	Gemiddelde	%	Gemiddelde
Familie lid	64,9		60,8	
Vriend	25,5		28,0	
Andere rol	9,6		12,2	
Man	43,5		45,3	
Leeftijd		37,3		47,05

Tabel 2. Kenmerken van de netwerkstructuur

Netwerkstructuur	Gedetineerde voorafgaande aan detentie		Algemene Nederlander	
	%	Gemiddelde	%	Gemiddelde
Netwerkgrootte		1,86		2,03
0	18,3		14,5	
1	28,9		35,0	
2	22,9		20,6	
3	15,5		12,2	
4	7,9		5,3	
5+	6,6		12,4	
Netwerkgrootte, alleen met netwerk		2,27		2,37

Gedetineerden hebben gemiddeld genomen 1,86 netwerkleden voorafgaande aan detentie. 18,3% van deze groep geeft aan geen core netwerk te hebben. Als deze laatste groep buiten beschouwing wordt gelaten, blijkt dat gedetineerden voor hun arrestatie met gemiddeld 2,27 netwerkleden belangrijke en persoonlijke dingen bespraken. De netwerkgrootte van gedetineerden voorafgaande aan detentie blijkt op basis van deze beschrijvende statistieken nauwelijks te verschillen van de netwerkgrootte van mannen uit de algemene bevolking.

Tabel 3. Kenmerken van de relatiekwaliteit en sociaal-economische hulpbronnen in het core netwerk.

Relatiekwaliteit	Gedetineerde voorafgaande aan detentie		Algemene Nederlander	
	%	Gemiddelde	%	Gemiddelde
Wekelijks of vaker contact	93,1		78,0	
(Heel) sterk vertrouwen	91,7		97,2	
Relatieduur (in jaren)		16,86		24,25
Sociaal-economische hulpbronnen				
Hoger opleidingsniveau (VWO of hoger)	44,6		63,3	
Betaald werk	65,8		72,1	

Met betrekking tot de relatiekwaliteit laat de tabel zien dat gedetineerden voorafgaand aan detentie met 93,1% van hun core netwerk dagelijks of wekelijks contact hebben. Bij de algemene bevolking ligt dit percentage op 78%. Beide groepen laten een groot vertrouwen zien in hun netwerkleden. De relatieduur met netwerkleden blijkt bij gedetineerden gemiddeld korter te zijn (± 17 jaar) dan bij de algemene populatie (± 24 jaar). Wat betreft sociaal economische hulpbronnen: De netwerkleden van gedetineerden voor hun detentie zijn minder vaak hoog opgeleid en hebben minder vaak betaald werk.

Niet slecht gesteld met core netwerk van gedetineerden

Het onderzoek laat zien dat het niet slecht gesteld is met het core netwerk van gedetineerden voorafgaand aan detentie. Gedetineerden blijken voor detentie een even groot core netwerk te hebben als de algemene Nederlandse populatie. De relatiekwaliteit van het netwerk van gedetineerden voor hun detentie in termen van *duur* en *contactfrequentie* is ook vergelijkbaar of zelfs beter dan die van de algemene Nederlander. Wel vertrouwen gedetineerden hun core netwerkleden voor detentie iets minder sterk, en verkeren zij voorafgaand aan detentie ook in een core netwerk dat relatief arm is aan sociaal-economische hulpbronnen in vergelijking met de algemene bevolking.

De onderzoekers kunnen op dit moment alleen speculeren over de manieren waarop de gevonden netwerkverschillen

bijdragen aan het feit dat mensen crimineel worden. Vervolgonderzoek zal moeten uitwijzen of de besproken netwerkkenmerken inderdaad bijdragen aan het verklaren van crimineel gedrag.

Belangrijke openstaande vragen

Hoewel het onderzoek van De Cuyper et al. de kennis over het sociale netwerk van gedetineerden voor detentie vergoet, blijven er ook nog belangrijke vragen openstaan. Zo is bijvoorbeeld in eerder criminologisch onderzoek beargumenteerd dat de personen buiten de intieme sociale kring een belangrijke inspiratiebron kunnen zijn voor (crimineel) gedrag. In toekomstig onderzoek zal het daarom interessant zijn om ook deze 'zwakkere' relaties in het netwerk van gedetineerden te bestuderen.